SOSYAL BİLGİLER

7. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

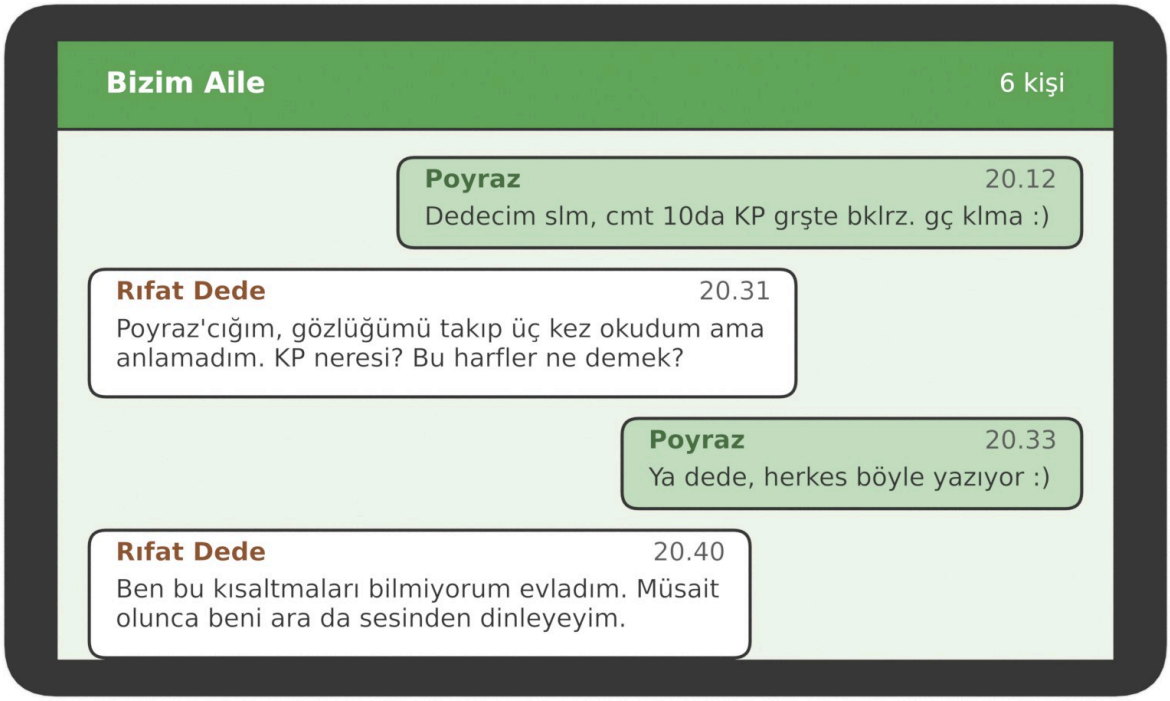
1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 3 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Poyraz'ın ailesi cumartesi günü Kent Parkı'nda piknik yapacaktır. Poyraz, dedesiyle sabah saat 10.00'da parkın ana girişinde buluşmak istemektedir. Bunun için ailesinin mesajlaşma grubuna bir mesaj yazmıştır. Görselde bu mesaj ve ardından gelen yazışma verilmiştir.



1.1. Dedesinin Poyraz'ın mesajını anlayamamasının nedenlerini, yazılı iletişimin özelliklerini dikkate alarak açıklayınız. (4 puan)

1.2. Poyraz'ın ilk mesajını, dedesinin kolayca anlayabileceği biçimde yeniden yazınız. (3 puan)

1.3. Dedesinin istediği gibi telefonla sesli konuşmanın, iletinin doğru anlaşılmasına nasıl katkı sağlayacağını açıklayınız. (3 puan)

2. 7/D sınıfı, okulda yapılacak kermeste bir stant açacaktır. Stantta ne satılacağına karar vermek için Batu, Kaan, Melis ve Duru teneffüste bir araya gelmiştir. Görselde bu toplantıda geçen konuşmalar verilmiştir.

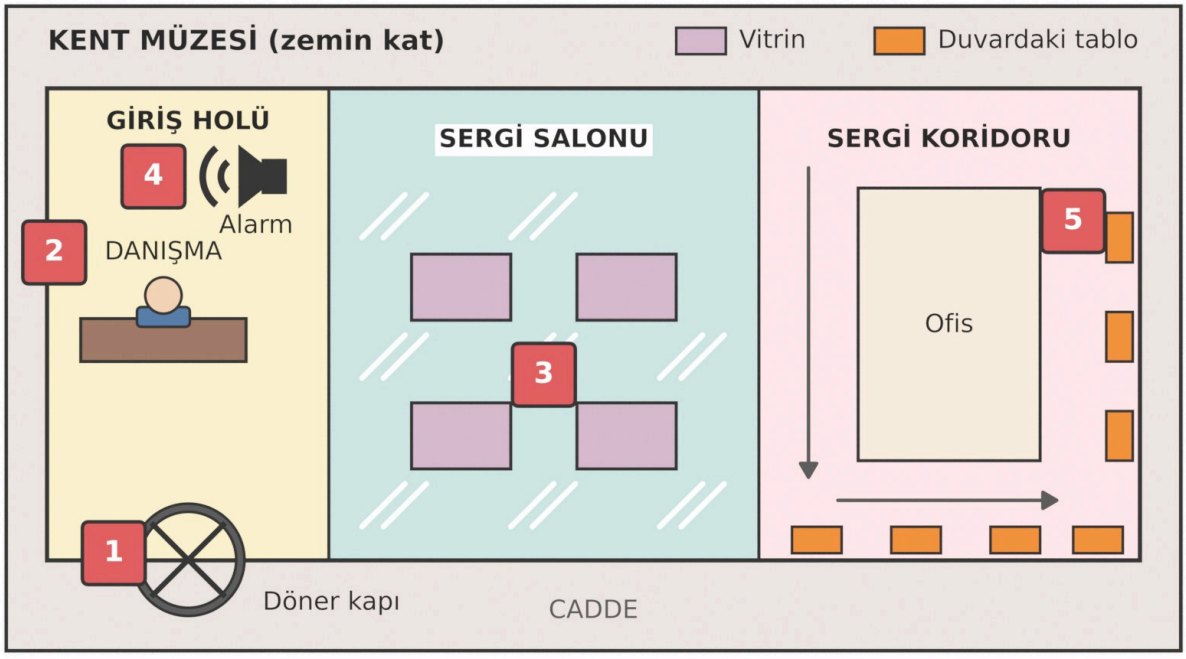


2.1. Kaan'ın ve Melis'in konuşmalarında etkili iletişimi engelleyen birer davranışı belirleyiniz. (4 puan)

2.2. Kaan'ın konuşmasını, Batu ile alay etmeden ve onu suçlamadan, kendi düşüncesini "ben dili" ile anlatacak biçimde yeniden yazınız. (3 puan)

2.3. Duru'nun "Batu, fikrine gülünmesi canını sıkmış olmalı." sözünde etkili iletişimin hangi unsuru görülmektedir? Bu tutumun grup arkadaşlığına nasıl katkı sağlayacağını açıklayınız. (3 puan)

3. İlçe belediyesi, yakında açılacak Kent Müzesinin herkes için uygun olup olmadığını öğrenmek amacıyla ortaokul öğrencilerinden görüş istemiştir. İşitme yetersizliği olan ve Türk İşaret Dili kullanan Umut ile bedensel yetersizliği olan ve koltuk değneğiyle yürüyen Nisa, sınıf arkadaşlarıyla birlikte müzeyi açılıştan önce dolaşmıştır. Öğrenciler, karşılaştıkları sorunları müzenin krokisi üzerinde numaralandırmıştır.



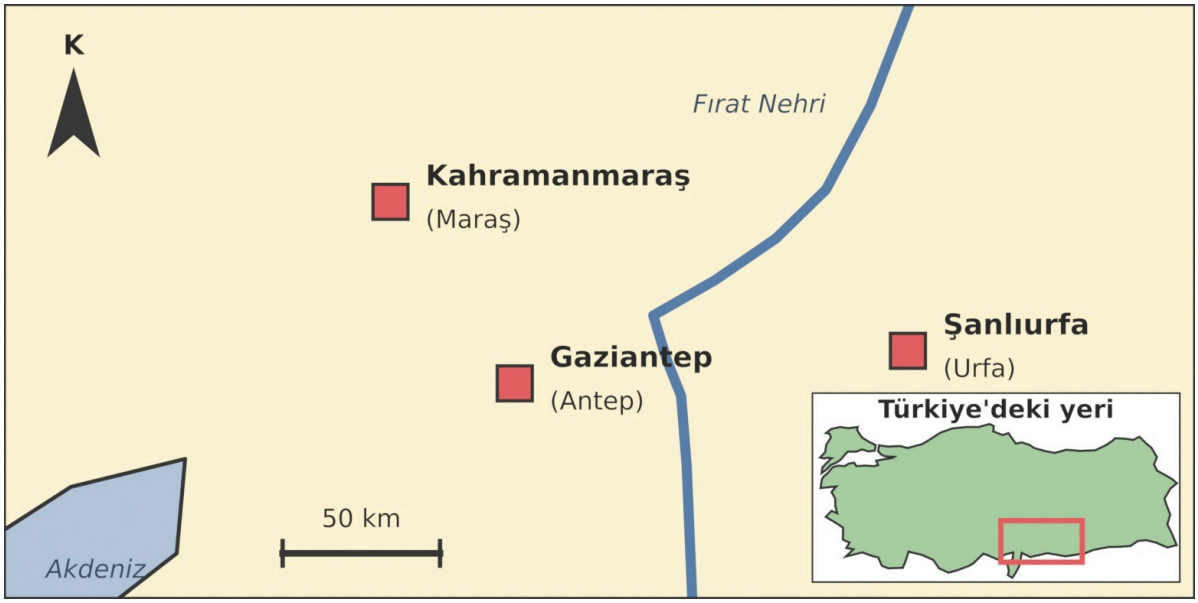
No	Öğrencilerin tespiti
1	Müzenin girişinde yalnızca ağır bir döner kapı vardır.
2	Danışmadaki görevli yalnızca sözlü bilgi vermektedir; yazılı bilgi ekranı yoktur.
3	Sergi salonunun zemini cilalı ve kaygandır.
4	Acil durum alarmı yalnızca sesli uyarı vermektedir.
5	Uzun sergi koridorunda oturup dinlenilecek bir yer yoktur.

3.1. Tablodaki sorunlardan Umut'un ve Nisa'nın müzeyi diğer ziyaretçilerle eşit şekilde gezmesini zorlaştıran birer sorunu, numarasıyla birlikte yazınız. (4 puan)

3.2. Seçtiğiniz iki sorunun her biri için müzede uygulanabilecek bir çözüm önerisi geliştiriniz. (6 puan)

3.3. Önerdiğiniz düzenlemelerden birinin müzeye gelen başka ziyaretçilere nasıl yarar sağlayacağını bir örnekle açıklayınız. Fırsat eşitliğinin toplumsal yaşama katkısını yazınız. (5 puan)

4. Aşağıdaki haritayı inceleyiniz ve metni okuyunuz.



Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Maraş, Antep ve Urfa önce İngiliz, sonra Fransız askerî birlikleri tarafından işgal edildi. Bu şehirlerde işgale karşı mücadeleyi düzenli bir ordu değil, şehirlerin halkı yürüttü. Farklı mesleklerden insanlar bir araya gelerek millî kuvvetler oluşturdu; kadınlar da işgali kınayan mitinglere katılarak mücadeleye destek verdi.

Maraş halkı, 1920 yılının başında yaklaşık üç hafta süren çarpışmaların sonunda şehrini kurtardı. Urfa halkı da aynı yılın nisan ayında şehrini kurtardı. Antep halkı ise yaklaşık on ay boyunca kuşatma altında şehrini savundu. Kuşatma uzadıkça yiyecekler tükendi; halk açlıkla karşı karşıya kaldığı hâlde savunmayı sürdürdü. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Antep halkının bu direnişi nedeniyle 1921'de şehre "Gazi" unvanını verdi. Bugün bu üç şehrin adının başında, halkın o yıllardaki mücadelesini hatırlatan "Kahraman", "Gazi" ve "Şanlı" unvanları bulunur.

kuşatma: bir yerin dört bir yandan sarılarak dışarıyla bağlantısının kesilmesi · *unvan:* bir kişiye ya da yere, bir başarısı nedeniyle verilen onur adı

4.1. Metne göre Maraş, Antep ve Urfa halkının işgal karşısında gösterdiği iki tutum ve davranışı yazınız. (4 puan)

4.2. Halkın bu tutum ve davranışlarından yola çıkarak sahip olduğu duygu ve değerlere ilişkin bir çıkarımda bulununuz. (5 puan)

4.3. Bu şehirlerdeki halk direnişinin Millî Mücadele'nin kazanılmasına ve Anadolu'nun başka yerlerinde yaşayan halka olası etkisini değerlendiriniz. (6 puan)

5. Aşağıdaki metni okuyunuz.

Milletin Atasına Vefası

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938 sabahı saat 09.05'te İstanbul'daki Dolmabahçe Sarayı'nda hayatını kaybetti. Bu haber, bütün milleti derinden etkiledi ve yurdun her yerinde büyük bir üzüntüyle karşılandı. Atatürk'ün naaşı Dolmabahçe Sarayı'nda halkın ziyaretine açıldı; her yaştan binlerce insan, son kez saygılarını sunabilmek için uzun kuyruklar oluşturdu. Naaş daha sonra gemiyle İzmit'e, oradan da özel bir trenle Ankara'ya götürüldü. Trenin geçtiği şehir, kasaba ve köylerde halk istasyonlarda toplanarak saygı duruşunda bulundu. Ankara'da da kalabalıklar naaşı saygıyla karşıladı. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

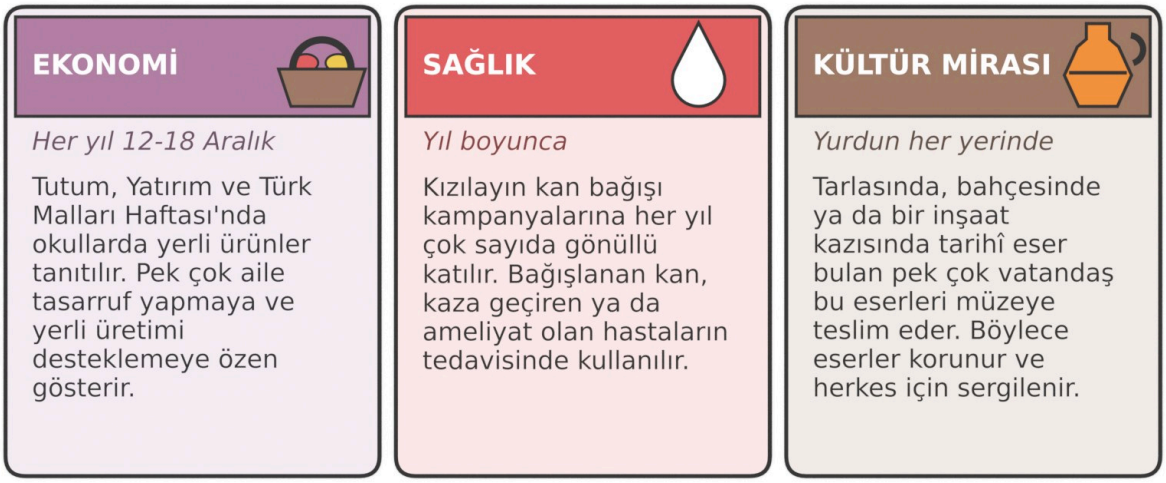
naaş: ölmüş bir kişinin bedeni · *vefa:* sevgi ve bağlılığı sürdürme, iyiliği unutmama

5.1. Metne göre Atatürk'ün hayatını kaybetmesinin ardından Türk milletinin gösterdiği iki tutum ve davranışı yazınız. (4 puan)

5.2. Metindeki tutum ve davranışlar ile günümüzde her yıl 10 Kasım'da Türk milletinin gösterdiği tutum ve davranışlar arasındaki bir benzerliği yazınız. (3 puan)

5.3. Atatürk'ün her yıl 10 Kasım'da ülkenin dört bir yanında aynı anda anılmasının millî birlik ve beraberliğe etkisine ilişkin bir çıkarımda bulununuz. (3 puan)

6. Vatanseverlik yalnızca savaşta değil, barış zamanında da vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirerek gösterilir. Aşağıdaki kartlarda toplumumuzun barış zamanında ekonomi, sağlık ve kültür mirası alanlarında gösterdiği bazı davranışlar anlatılmıştır.

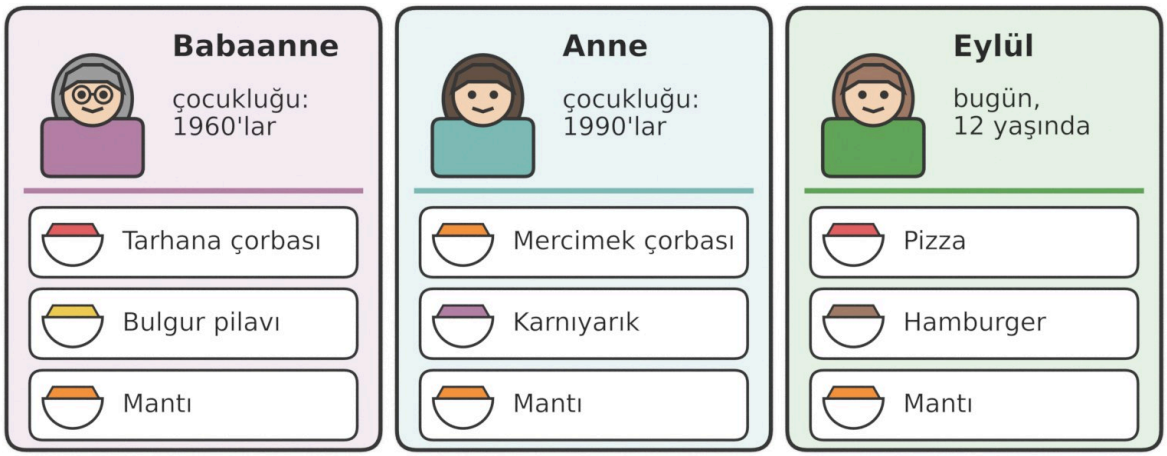


6.1. Kartlardaki tutum ve davranışların vatan sevgisiyle ilişkisini açıklayınız. (5 puan)

6.2. EKONOMİ kartındaki davranışlar ile SAĞLIK kartındaki davranışı karşılaştırınız. Aralarındaki bir benzerliği ve bir farklılığı yazınız. (6 puan)

6.3. Yaşadığınız çevrede ekonomi, sağlık ya da kültür mirası alanlarından biriyle ilgili ortaya çıkabilecek bir sorun belirleyiniz. Bu sorun karşısında sizin ve çevrenizdeki insanların gösterebileceği bir tutum ve davranışı yazınız. (4 puan)

7. Eylül, ailesinin üç kuşağına “En sevdiğiniz üç yemek hangisidir?” diye sormuş ve cevapları aşağıdaki kartlarda toplamıştır. Babaannesi, kendi çocukluğunda pizza ve hamburgerin adını bile duymadığını anlatmıştır.

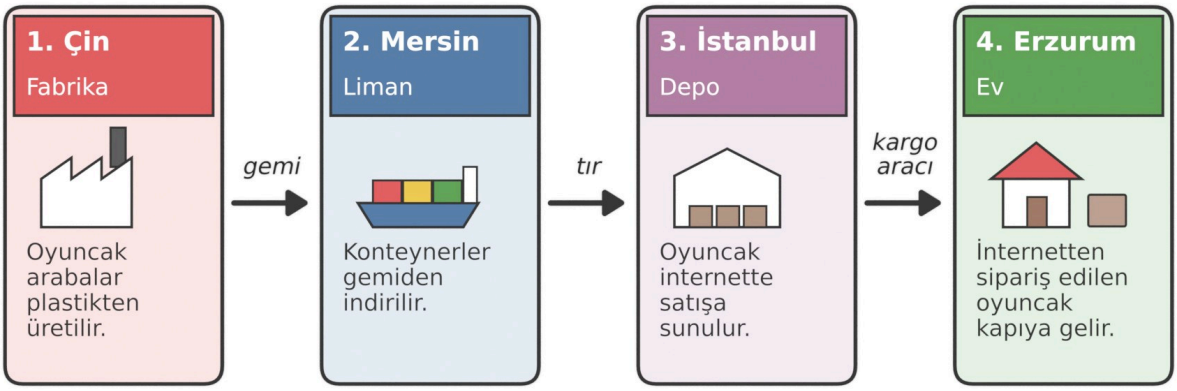


7.1. Kartlara göre üç kuşağın yemek tercihlerinde görülen değişimi, örnekler vererek açıklayınız. (3 puan)

7.2. Bu değişimi küreselleşme ile ilişkilendirerek yorumlayınız. (3 puan)

7.3. Geleneksel mutfak kültürümüzü korumak ve yaşatmak için belediyelerin ve bireylerin yapabileceği birer öneri yazınız. (4 puan)

8. Aşağıdaki şemada, plastik bir oyuncak arabanın fabrikadan bir çocuğun evine ulaşana kadar geçtiği aşamalar gösterilmiştir. (Bilgiler örnek olarak verilmiştir.)



Kırk yıldır ahşap oyuncak yapan İlyas Usta, okul gazetesine verdiği röportajda şunları anlatmıştır:

> *Eskiden ilçemizdeki çocukların çoğu benim yaptığım tahta arabalarla, topaçlarla oynardı. Şimdi uzak ülkelerdeki fabrikalarda üretilen plastik oyuncaklar marketlerde ve internette daha ucuza satılıyor. Siparişlerim çok azaldı. Yanımda yetişen çırağım da başka bir işe geçti.*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

8.1. Şemadaki oyuncağın yolculuğu, küreselleşmenin hangi alanlardaki etkisini göstermektedir? İki alan belirleyiniz ve her birini şemadan bir örnekle açıklayınız. (6 puan)

8.2. İlyas Usta'nın anlattıklarından yola çıkarak küreselleşmenin küçük yerel işletmeler üzerindeki etkisini yorumlayınız. (5 puan)

8.3. Ucuz plastik oyuncakların çok sayıda üretilip kısa sürede atılmasının çevreye olası bir etkisini yazınız. Bu etkiyi azaltmak için tüketici olarak yapabileceğiniz bir davranışı öneriniz. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
2	SB.7.1.1. Dâhil olduğu gruplarda ve sosyal hayatta etkili iletişimin önemini sorgulayabilme	SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama), SDB2.1. İletişim
3	SB.7.1.2. Özel gereksinimli bireyler için fırsat eşitliğini sürdürmeye yönelik fikir üretebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.3. Fikir Üretme), SDB2.3. Sosyal Farkındalık
4	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
5	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
6	SB.7.1.3. Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
7	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
8	SB.7.2.1. Küreselleşmenin insan ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama

PUANLAMA TABLOSU								
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**TOPLAM**
10	*10*	*15*	*15*	*10*	*15*	*10*	*15*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 3** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 7. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(4 puan)**: Yazılı (dijital) iletişimin özelliğini belirtme **(2 puan)**: dijital ortamda kullanılan kısaltmaları ve "dijital dili" herkesin bilmemesi; yazılı iletide karşıdakinin yüz ifadesi görülmediği için anlamadığının hemen fark edilememesi, soru ve açıklamaların gecikmesi; ses tonunun duyulmaması. Poyraz'ın mesajındaki somut sorunu belirtme **(2 puan)**: sözcüklerin kısaltılarak yazılması ("slm", "cmt", "bklrz", "gç klma"), "KP" gibi buluşma yerini belirsiz bırakan bir kısaltma kullanılması, iletinin açık ve net olmaması.
- 1.2 **(3 puan)**: Bütün bilgileri (cumartesi, saat 10.00, Kent Parkı'nın ana girişi) kısaltma kullanmadan, açık ve nazik bir dille veren mesaj 3 puan. Kısaltmaları düzelten ancak bilgilerden birini eksik bırakan ya da buluşma yerini yine belirsiz bırakan mesaj 1 puan.
- 1.3 **(3 puan)**: Sesli konuşmada kısaltma kullanılmadığını, dedenin anlamadığı bir şeyi hemen sorup Poyraz'ın açıklayabileceğini (anında geri bildirim), ses tonunun duyulmasıyla Poyraz'ın dedesini sevgiyle davet ettiğinin anlaşılacağını belirten açıklama 3 puan. Gerekçe belirtmeden yalnızca "Daha iyi anlaşılır." demek 1 puan.

Örnek doğru cevap:

1.1. Poyraz sözcükleri kısaltarak yazmıştır. Dedesi dijital ortamda kullanılan bu kısaltmaları bilmediği için mesajı üç kez okumasına rağmen anlayamamıştır. Ayrıca "KP" yazdığı için buluşma yeri belirsiz kalmıştır. Yazılı mesajda Poyraz, dedesinin yüzünü göremediği için onun mesajı anlamadığını hemen fark edememiştir.

1.2. "Merhaba dedeciğim, cumartesi günü saat 10.00'da Kent Parkı'nın ana girişinde seni bekliyoruz. Lütfen geç kalma, seni görmeyi çok istiyoruz."

1.3. Telefonda konuşurken Poyraz kısaltma kullanmaz, her şeyi açıkça söyler. Dedesi anlamadığı bir yer olursa hemen sorar, Poyraz da açıklar. Dede, torununun ses tonundan onu sevgiyle çağırdığını da anlar.

Yanlış cevap: Yanlış anlaşılmanın nedenini "Dedesi mesajı dikkatli okumadı." ya da "Telefonun ekranı küçüktü." diye yazılı iletişimin özelliklerine değinmeden açıklamak; mesajı yine kısaltmalarla ya da yer ve saat bilgisi olmadan yazmak; sesli konuşmanın katkısını açıklamadan "Mesaj yazmamalıydı." demek puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(4 puan)**: Kaan'ın davranışını belirleme **(2 puan)**: Batu'nun fikriyle alay etmesi, alaycı bir üslup kullanması, arkadaşının fikrini küçümsemesi. Melis'in davranışını belirleme **(2 puan)**: sürekli öğüt vermesi, emreder gibi konuşması (“Benim dediğimi yapın.”), arkadaşlarını “hep aceleci” diye genelleyerek suçlaması (sen dili), başkalarının fikrini dinlemeden kendi fikrini dayatması. Biri yeterlidir.
- 2.2 **(3 puan)**: Alay ve suçlama içermeyen, durumu merkeze alan ve Kaan'ın kendi düşüncesini ya da duygusunu “ben” bakış açısıyla anlatan cümle 3 puan (ör. “Kurabiye satan çok stant olabileceğinden endişe ediyorum.”). Alay içermeyen ancak ben dili kurulmamış cümleler (ör. “Başka bir şey satalım.”) 1 puan.
- 2.3 **(3 puan)**: Unsuru belirleme **(1 puan)**: empati. Terimi yazmadan “Duru, kendini Batu'nun yerine koyarak onun duygusunu anlamıştır.” biçiminde açıklayan cevaplar da kabul edilir. Soru yalnız Duru'nun ilk cümlesini sorduğu için ikinci cümleye dayanan “iş birliği” cevabı unsur puanı almaz. Katkıyı açıklama **(2 puan)**: üzülen arkadaşın anlaşıldığını hissetmesi, gerginliğin azalması, grupta güven ve dostluğun güçlenmesi, herkesin fikrini çekinmeden söyleyebilmesi gibi.

Örnek doğru cevap:

2.1. Kaan, Batu'nun fikriyle alay etmiş, alaycı bir üslup kullanmıştır. Melis ise arkadaşlarına sürekli öğüt vermiş ve “Benim dediğimi yapın.” diyerek emreder gibi konuşmuştur.

2.2. “Kurabiye güzel bir fikir ama başka sınıfların da kurabiye satmasından endişe ediyorum. Yanına farklı bir ürün de eklemeyi düşünebilir miyiz?”

2.3. Duru'nun bu sözünde empati görülmektedir. Duru, Batu'nun yerine kendini koyarak onun üzüldüğünü fark etmiştir. Bu tutum Batu'nun kendini anlaşılmış hissetmesini sağlar, gruptaki gerginliği azaltır ve arkadaşlığı güçlendirir.

Yanlış cevap: Kaan'ın davranışını “Batu'ya yardım etmesi” ya da Melis'in davranışını “plan yapılmasını istemesi” diye olumlu bir davranış olarak yazmak; Kaan'ın konuşmasını “Senin fikirlerin hep sıradan.” gibi yine alay eden ya da suçlayan bir cümleyle yazmak; Duru'nun sözünü “sen dili” olarak belirlemek puan almaz. Bir maddede eksik kalan cevap yalnız o ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(4 puan)**: Umut için 2 ya da 4 numaralı sorunlardan birini yazma **(2 puan)**. Nisa için 1, 3 ya da 5 numaralı sorunlardan birini yazma **(2 puan)**.
- 3.2 **(6 puan)**: Her sorun için soruna uygun ve uygulanabilir bir çözüm önerisi 3 puan (3 + 3). Örnekler: 1 numara için döner kapının yanına geniş, kendiliğinden açılan bir kapı konması; 2 numara için danışmaya yazılı bilgi ekranı ya da bilgi kartları konması, görevlilere Türk İşaret Dili eğitimi verilmesi, görüntülü işaret dili desteği sağlanması; 3 numara için zemine kaymayı önleyen bir kaplama ya da halı döşenmesi; 4 numara için alarm sistemine ışıklı (yanıp sönen) uyarı eklenmesi; 5 numara için koridora aralıklarla bank ya da sandalye konması. Belirsiz öneriler (ör. "Müze düzeltilsin.") 1 puan.
- 3.3 **(5 puan)**: Düzenlemenin başka ziyaretçilere yararına uygun bir örnek verme **(2 puan)**: bankların yaşlı ziyaretçilere ve küçük çocuklu ailelere dinlenme imkânı vermesi; kendiliğinden açılan kapının bebek arabasıyla gelenlere kolaylık sağlaması; ışıklı alarmın kulaklıkla rehber dinleyen ziyaretçileri de uyarması; yazılı bilgi ekranının Türkçeyi az bilen yabancı ziyaretçilere yardımcı olması; kaymayan zeminin herkesi düşmekten koruması gibi. Fırsat eşitliğinin toplumsal yaşama katkısını yazma **(3 puan)**: herkesin kültür, sanat ve sosyal yaşamdan eşit şekilde yararlanması; özel gereksinimli bireylerin toplumsal hayata etkin ve bağımsız katılması, kendini değerli hissetmesi; toplumda adalet, empati ve huzurun güçlenmesi.

Örnek doğru cevap:

3.1. Umut için 4 numaralı sorun: Acil durum alarmı yalnızca sesli uyarı vermektedir. Nisa için 3 numaralı sorun: Sergi salonunun zemini cilalı ve kaygandır.

3.2. Alarm sistemine yanıp sönen ışıklı bir uyarı eklenmelidir; böylece Umut tehlikeli bir durumu görerek fark edebilir. Sergi salonunun zemini kaymayı önleyen bir malzemeyle kaplanmalıdır.

3.3. Kaymayan zemin, yaşlı ziyaretçilerin ve koşturan küçük çocukların düşmesini de önler. Fırsat eşitliği sağlandığında herkes müzeler gibi kültür alanlarından eşit şekilde yararlanır. Özel gereksinimli bireyler toplumsal yaşama daha etkin katılır ve kendini değerli hisseder. Böylece toplumda adalet ve huzur güçlenir.

Yanlış cevap: Umut için 3 numaralı sorunu, Nisa için 4 numaralı sorunu yazmak; "Umut ve Nisa müzeyi internetten gezsin, düzenleme gerekmez." gibi fırsat eşitliğine aykırı öneriler; soruna uygun olmayan çözümler (ör. alarm sorunu için rampa yapılması) puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Metne uygun her tutum ve davranış 2 puan (2 + 2). Örnekler: düzenli ordu olmadığı hâlde halkın kendi şehrini savunması; farklı mesleklerden insanların bir araya gelerek millî kuvvetler oluşturması; kadınların işgali kınayan mitinglere katılarak mücadeleye destek vermesi; Antep halkının açlığa rağmen yaklaşık on ay boyunca savunmayı sürdürmesi; şehirlerini işgalden kurtarması.
- 4.2 **(5 puan)**: Halkın sahip olduğu iki duygu ya da değeri doğru belirleme; her biri 2 puan **(4 puan)**: vatan sevgisi (vatanseverlik), bağımsızlık bilinci, cesaret, fedakârlık, kararlılık ve sabır, dayanışma ve yardımlaşma, millî birlik ve beraberlik duygusu. Belirlenen duygu ve değerleri metindeki bir davranışla ilişkilendirerek çıkarım cümlesi kurma **(1 puan)**.
- 4.3 **(6 puan)**: Millî Mücadele'nin kazanılmasına etkisini değerlendirme **(3 puan)**: düzenli ordu bulunmayan bir bölgede işgalin halkın gücüyle durdurulması; Türkiye Büyük Millet Meclisinin ordusunu başka cephelerde kullanabilmesi, ordunun yükünün hafiflemesi; işgalci güçlerin bölgede kalmasının zorlaşması ve bölgeden çekilmeleri; işgalin kalıcı olamayacağının gösterilmesi. Biri yeterlidir. Anadolu'nun başka yerlerindeki halka etkisini değerlendirme **(3 puan)**: halka umut, moral ve cesaret vermesi; başka şehirlere örnek olması; insanların Millî Mücadele'ye katılma isteğinin artması; millî birlik ve bağımsızlık bilincinin güçlenmesi.

Örnek doğru cevap:

4.1. Halk, düzenli ordu olmadığı hâlde farklı mesleklerden insanlarla bir araya gelerek şehrini savunmuştur. Antep halkı açlık çekmesine rağmen yaklaşık on ay boyunca savunmayı sürdürmüştür.

4.2. Halkın açlığa rağmen savunmayı bırakmaması ve kadın erkek herkesin mücadeleye destek vermesi, vatanını çok sevdiğini ve bağımsızlığı için fedakârlık yapmaktan çekinmediğini gösterir. Ayrıca halkın dayanışma içinde olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Halkın direnişi sayesinde düzenli ordu bu bölgeye büyük birlikler göndermek zorunda kalmamış, gücünü daha çok başka cephelerde kullanabilmiştir. İşgalciler de bölgede kalamayacaklarını anlamıştır. Bu direniş, Anadolu'nun başka yerlerindeki halka umut ve cesaret vermiş; insanlar, birlik olunduğunda işgalin sona erdirilebileceğini görmüştür.

Yanlış cevap: Metinde olmayan davranışlar (ör. “Halk şehirlerini terk edip Ankara'ya gitti.”) yazmak; duygu ve değer yerine yalnızca olay ya da yer adı (ör. “Antep savunması”) yazmak; “Halk mücadeleye katılmadı, şehirleri ordu kurtardı.” gibi metinle çelişen değerlendirmeler puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(4 puan)**: Metne uygun birinci tutum ve davranış **(2 puan)** ve ikinci tutum ve davranış **(2 puan)**. Kabul edilenler: ölüm haberinin bütün yurtta büyük bir üzüntüyle karşılanması; her yaştan insanın naaşı ziyaret etmek, son kez saygısını sunmak için uzun kuyruklar oluşturması; trenin geçtiği şehir, kasaba ve köylerde halkın istasyonlarda toplanarak saygı duruşunda bulunması; Ankara'da kalabalıkların naaşı saygıyla karşılaması. Bunlardan herhangi ikisi tam puan alır. Aynı davranışı farklı sözlerle iki kez yazan cevap tek davranış sayılır.
- 5.2 **(3 puan)**: Her iki dönemde de milletin Atatürk'e sevgi, saygı ve vefa gösterdiğini; 1938'de olduğu gibi bugün de saygı duruşunda bulunulduğunu, anma törenleri düzenlendiğini, Anıtkabir'in ziyaret edildiğini belirten benzerlik 3 puan. Tutum ve davranışı açıklamadan yalnızca “İkisinde de Atatürk anılır.” gibi cevaplar 1 puan.
- 5.3 **(3 puan)**: Ülkenin her yerinde aynı anda yapılan anmanın (saygı duruşu, törenler) insanlara aynı milletin parçası olduklarını hissettirdiğini; ortak bir değer ve ortak bir geçmiş etrafında birleşmeyi sağladığını; Atatürk'ün ve Cumhuriyet'in değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağladığını belirten çıkarım 3 puan. Gerekçesiz genel ifadeler (ör. “Birlik olur.”) 1 puan.

Örnek doğru cevap:

5.1. Her yaştan insan, Atatürk'ün naaşını ziyaret edip son kez saygısını sunmak için uzun kuyruklar oluşturmuştur. Trenin geçtiği yerlerde de halk istasyonlarda toplanarak saygı duruşunda bulunmuştur.

5.2. 1938'de olduğu gibi bugün de millet Atatürk'e vefa göstermektedir. O gün insanlar istasyonlarda saygı duruşunda bulunmuş, bugün de her 10 Kasım'da saygı duruşunda bulunulmakta ve Anıtkabir ziyaret edilmektedir.

5.3. Ülkenin her yerinde aynı anda Atatürk'ü anmak, insanlara aynı milletin parçası olduklarını hissettirir. Bu ortak an, insanları ortak değerler etrafında birleştirir ve millî birlik ile beraberliği güçlendirir.

Yanlış cevap: Metinde olmayan davranışları (ör. “Halk Ankara'ya göç etti.”) yazmak; benzerlik yerine yalnızca tarih ya da yer bilgisi vermek (ör. “İkisi de kasım ayındadır.”); anmanın etkisini yalnızca “Sirenler çalar.” diye millî birlikle ilişkilendirmeden yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(5 puan)**: En az iki karttaki tutum ve davranışı vatan sevgisiyle ilişkilendirerek açıklama 5 puan. Örnekler: tasarruf yapılmasının ve yerli üretimin desteklenmesinin ülke ekonomisini güçlendirmesi, ülkenin kalkınmasına ve ekonomik bağımsızlığına katkı sağlaması; kan bağışının hastaların hayatını kurtarması, vatandaşların birbirine sahip çıkması; tarihî eserlerin müzeye teslim edilmesinin milletin ortak geçmişini ve kültür mirasını koruması, bu mirası gelecek kuşaklara aktarması. Bu davranışlar ülkenin bugününe ve geleceğine sahip çıkmak anlamına geldiği için vatan sevgisinin göstergesidir. Yalnızca bir karttaki davranışı ilişkilendiren cevap 3 puan; davranışları vatan sevgisiyle ilişkilendirmeden sıralayan cevap 2 puan.
- 6.2 **(6 puan)**: Benzerlik **(3 puan)**: her iki kartta da insanların gönüllü olarak, toplumun ortak yararı için hareket etmesi; vatandaşlık sorumluluğunu yerine getirmesi; ikisinin de vatan sevgisinin barış zamanındaki göstergesi olması. Farklılık **(3 puan)**: EKONOMİ kartındaki davranışlar ülkenin ekonomisine ve kalkınmasına, SAĞLIK kartındaki davranış ise doğrudan insanların sağlığına ve hayatına katkı sağlar; ya da kartlara göre okullarda yerli ürünlerin tanıtılması her yıl belirli bir haftada (12-18 Aralık) yapılırken kan bağışı kampanyaları yıl boyunca sürer; ya da birinde para ve ürün tercihleri, ötekinde kişinin kendi kanı paylaşılır. Biri yeterlidir.
- 6.3 **(4 puan)**: Çevreye ve seçilen alana uygun bir sorun belirleme **(2 puan)**: evde ve okulda elektrik, su ya da ekmek israfı; hastanelerde kan ihtiyacının artması; mahalledeki tarihî bir yapının duvarlarına yazı yazılması, bakımsız kalması gibi. Bu soruna uygun, uygulanabilir bir tutum ve davranış yazma **(2 puan)**: israf etmemek, tasarruf yapmak; ailesini ve çevresindeki yetişkinleri kan bağışına teşvik etmek, okulda bilgilendirme afişi hazırlamak; tarihî yapılara zarar vermemek, zarar verenleri uyarmak, durumu belediyeye ya da müzeye bildirmek gibi.

Örnek doğru cevap:

6.1. Tasarruf yapan ve yerli ürünleri tercih eden aileler ülkemizin ekonomisini güçlendirir. Kan bağışı yapan gönüllüler, hiç tanımadıkları vatandaşlarının hayatını kurtarır. Bulduğu tarihî eseri müzeye teslim eden vatandaş, milletimizin ortak geçmişini korur. Bu davranışların hepsi ülkemizin bugününe ve geleceğine sahip çıkmaktır; bu yüzden vatan sevgisinin göstergesidir.

6.2. Benzerlik: İki kartta da insanlar kimse zorlamadan, toplumun yararı için davranmaktadır. Farklılık: Tasarruf ve yerli malı tercihi ülkenin ekonomisini güçlendirirken kan bağışı doğrudan hastaların hayatını kurtarır.

6.3. Mahallemizdeki tarihî hamamın duvarlarına yazılar yazılıyor. Ben ve arkadaşlarım tarihî yapılara zarar vermeyiz, yazı yazanları uyarırız ve bu durumu belediyeye bildiririz.

Yanlış cevap: Kartlardaki davranışları vatan sevgisiyle ilişkilendirmeden yalnızca kart metinlerini tekrar yazmak; benzerlik ve farklılık yerine yalnızca kurum ya da hafta adı yazmak (ör. “Biri Kızılayla, öteki bir haftayla ilgilidir.”); seçilen alanla ilgisi olmayan sorunlar (ör. “Hava çok sıcak.”) yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(3 puan)**: Babaannenin ve annenin en sevdiği yemeklerin geleneksel mutfağımıza ait yemekler (tarhana çorbası, bulgur pilavı, mercimek çorbası, karnıyarık, mantı) olduğunu; Eylül'ün tercihlerinde ise dünyanın birçok ülkesinde yaygın olan pizza ve hamburgerin yer aldığını görseldeki örneklerle açıklama 3 puan. Mantının üç kuşakta da sevildiğini belirtmek de kabul edilir. Örnek vermeden yapılan açıklama 2 puan.
- 7.2 **(3 puan)**: Küreselleşmeyle birlikte ülkeler arasında kültürel etkileşimin arttığını; uluslararası yemek zincirleri, reklamlar, televizyon ve genel ağ aracılığıyla başka ülkelere ait yemeklerin ve hazır gıda tüketiminin yaygınlaştığını; bu durumun geleneksel yemeklerin zamanla unutulmasına yol açabileceğini belirten yorum 3 puan. Yalnızca “Yabancı yemekler geldi.” gibi gerekçesiz ifade 1 puan.
- 7.3 **(4 puan)**: Belediyeler için uygun bir öneri **(2 puan)**: yöresel yemek festivalleri ve yemek yarışmaları düzenlemek, geleneksel yemek kursları açmak, yöresel yemek tariflerini bir kitapta ya da genel ağ sayfasında toplamak. Bireyler için uygun bir öneri **(2 puan)**: büyüklerinden geleneksel yemeklerin tariflerini öğrenmek, evde geleneksel yemekler pişirmek, hazır gıda yerine geleneksel yemekleri tercih etmek, yöresel lezzetleri arkadaşlarına ve sosyal medyada tanıtmak.

Örnek doğru cevap:

7.1. Babaannenin ve annenin en sevdiği yemekler tarhana çorbası, mercimek çorbası, karnıyarık gibi geleneksel yemeklerdir. Eylül'ün kuşağında ise pizza ve hamburger gibi dünyanın her yerinde yenen yemekler öne çıkmıştır. Yalnızca mantı üç kuşakta da sevilmektedir.

7.2. Küreselleşmeyle ülkeler arasındaki kültürel etkileşim artmıştır. Uluslararası yemek zincirleri, reklamlar ve genel ağ sayesinde başka ülkelerin yemekleri bizde de yaygınlaşmıştır. Bu durum devam ederse geleneksel yemeklerimiz unutulabilir.

7.3. Belediyeler her yıl yöresel yemek festivali düzenleyebilir. Bireyler de büyüklerinden geleneksel yemeklerin tariflerini öğrenip evde bu yemekleri pişirebilir.

Yanlış cevap: Değişimi “Ailenin yemek sayısı azalmıştır.” gibi görselde olmayan bir bilgiyle açıklamak; küreselleşmeyle ilişki kurmadan yalnızca “Zevkler değişti.” demek; “Pizza ve hamburger yasaklansın.” gibi uygulanamayacak öneriler yazmak puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

8. Doğru cevap:

- 8.1 **(6 puan)**: Her alan için alanın adı 1 puan, şemadan uygun örnekle açıklaması 2 puan (3 + 3). Ekonomi (ticaret): Çin'de üretilen oyuncağın Türkiye'ye getirilip burada satılması, yani ülkeler arası ticaret ve ithalat. Ulaşım: oyuncağın konteyner gemisiyle ülkeler arasında, tırla şehirler arasında, kargo aracıyla eve taşınması. İletişim: oyuncağın internetten sipariş edilerek satın alınması (e-ticaret).
- 8.2 **(5 puan)**: Küreselleşmeyle dünyanın farklı yerlerinde fabrikalarda çok sayıda ve ucuza üretilen ürünlere marketlerden ve internetten kolayca ulaşılabildiğini; bu durumun tüketicilerin tercihlerini değiştirdiğini ve İlyas Usta gibi küçük yerel işletmelerin sipariş kaybetmesine, ustaların yanında çırak yetişmemesine, zamanla el sanatlarının ve işletmelerin kaybolma tehlikesiyle karşılaşmasına yol açtığını gerekçesiyle yorumlama 5 puan. Yalnızca “Usta'nın işi azaldı.” gibi gerekçesiz ifadeler 2 puan.
- 8.3 **(4 puan)**: Çevreye olası etkiyi yazma **(2 puan)**: kısa sürede atılan plastiklerin doğada yüzlerce yıl bozulmadan kalması, çöp ve atık miktarının artması, toprak ve denizlerin kirlenmesi; üretim için daha fazla ham madde ve enerji kullanılması. Tüketici olarak uygulanabilir bir davranış önerme **(2 puan)**: ihtiyaç kadar oyuncak almak, uzun süre dayanan oyuncakları tercih etmek, bozulan oyuncakları onarmak, kullanılmayan oyuncakları başka çocuklara vermek ya da takas etmek, plastik atıkları geri dönüşüme ayırmak.

Örnek doğru cevap:

8.1. Ekonomi: Çin'deki fabrikada üretilen oyuncak Türkiye'ye getirilip burada satılmaktadır. Bu, ülkeler arasındaki ticaretin arttığını gösterir. Ulaşım: Oyuncak gemiyle Mersin Limanı'na, oradan tırla İstanbul'a, kargo aracıyla da Erzurum'daki eve taşınmaktadır.

8.2. Küreselleşmeyle birlikte uzak ülkelerde fabrikalarda üretilen ucuz oyuncaklar marketlerde ve internette kolayca satılır hâle gelmiştir. İnsanlar daha ucuz olduğu için bu oyuncakları tercih edince İlyas Usta'nın siparişleri azalmıştır. Çırağı da başka işe geçtiği için ahşap oyuncak yapma sanatı unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

8.3. Kısa sürede atılan plastik oyuncaklar doğada uzun yıllar bozulmadan kalır ve çevreyi kirletir. Tüketici olarak ihtiyacım kadar oyuncak alırım, artık oynamadığım oyuncakları atmak yerine başka çocuklara veririm.

Yanlış cevap: Alan olarak şemada örneği olmayan “spor” ya da “sağlık” yazmak; yerel işletmelere etkiyi “Ustaların siparişleri arttı.” diye yorumlamak; çevreye etki olarak “Oyuncaklar kırılır.” gibi ilgisiz cevaplar vermek puan almaz. Bir ölçütü karşılayan cevap yalnız eksik kalan ölçütten puan kaybeder. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.